



Funded by
the European Union



CILVĒKTIESĪBAS

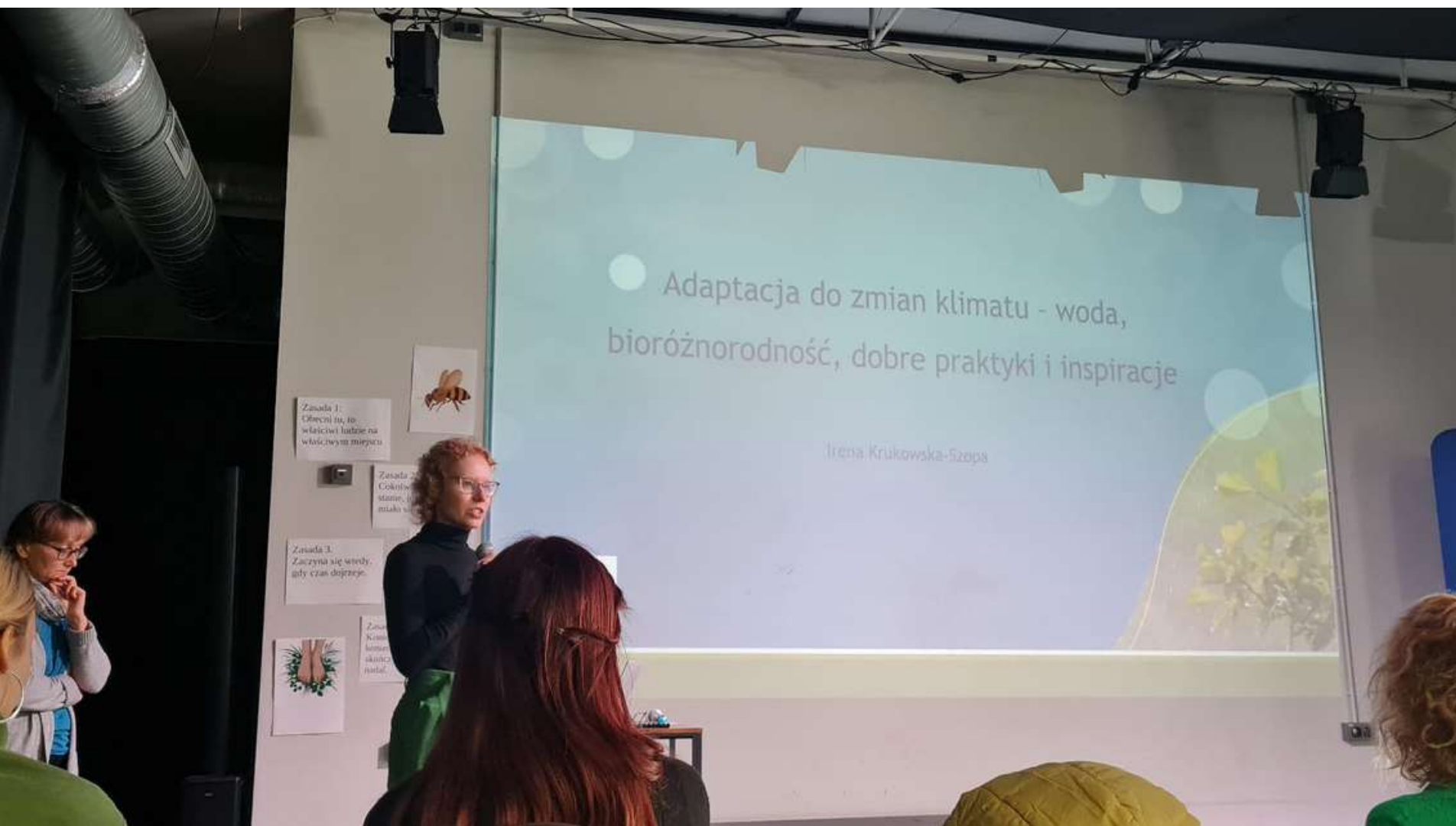
DON'T CALL
IT CHANGE

PROJECT 101081483 – DOCC



Agenda

1. Informācija par organizāciju - Eiropas asociācija "Pasaule mūsu mājas".
2. Informācija par projektu "Don't call it change" .
3. Cilvēktiesības.
4. Cilvēktiesības un klimata aizsardzību regulējošie dokumenti.
5. Apvienoto nāciju organizācijas un Cilvēktiesību padomes nostāja.
6. Fakti par klimata pārmaiņu ietekmi uz cilvēktiesībām.
7. Klimata pārmaiņas un migrācija, bruņotie konflikti, bērnu tiesības.
8. Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ziņojums.
9. UNESCO par klimata izglītību.
10. ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi un cilvēktiesības.



PROJEKTS “DON'T CALL IT CHANGE”

Don't call it change (DOCC) - Eiropas Savienības programmas „Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV) projekts.

Projekts apvieno partneru pieredzi un zināšanas:

- neformālās izglītības aktivitātes (vietējās un starptautiskās)
- klimats un klimata krīzes sekas sociālajā un vides jomā.

Projekta partneri:

- YouNet APS (Italy);
- Mare Nostrum (Romania);
- Org. Earth (Greece);
- European Association World-Our Home (Latvia);
- Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych (Poland).

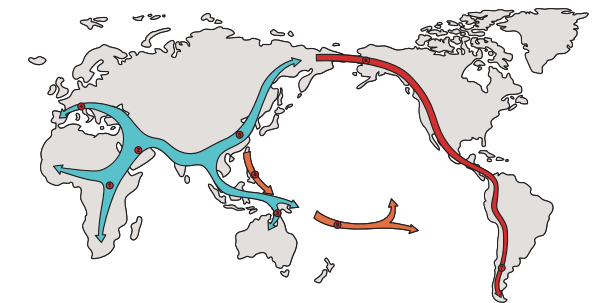
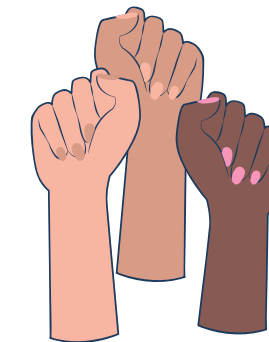


PROJEKTS

- Projekta ietvaros notiks 4 klātienes semināri un 2 starptautiski tiešsaistes semināri (ar dalībniekiem no visām 5 partnervalstīm).

Semināru tēmas:

- Klimata krīze un okeāns;
- Klimata krīze un migrācija;
- Klimata krīze un cilvēktiesības;
- Klimata krīze un dzimumu vienlīdzība.



CILVĒKTIESĪBAS

CILVĒKTIESĪBAS IR TIESĪBAS, KAS DOTAS VISIEM CILVĒKIEM NEATKARĪGI NO PILSONĪBAS, DZĪVESVIETAS, DZIMUMA, SEKSUĀLĀS ORIENTĀCIJAS VAI DZIMUMIDENTITĀTES, NACIONĀLĀS VAI ETNISKĀS IZCELSMES, ĀDAS KRĀSAS, RELIĢIJAS, VALODAS VAI JEBKURA CITA STATUSA.



CILVĒKTIESĪBAS

Tiesības raksturo šādas lietas. Tās ir:

- **Universālas** – tās ir tādas pašas katram cilvēkam neatkarīgi no vērtībām, uzskatiem vai reliģijas;
- **Dabīgas** - tās pastāv neatkarīgi no varas vai likuma gribas, valsts tikai veido sistēmu to aizsardzībai;
- **Neatņemamas** – neviena iestāde nevar tās mums atņemt, mēs nevaram no tām atteikties
- **Neatkarīgas** – tās pastāv neatkarīgi no iestādēm un tās nevar regulēt;
- **Dabiskas** – tās piemīt cieņas un cilvēcības dēļ, nevis kāda lēmuma dēļ;
- **Nedalāmas** – tās visas ir neatņemama sastāvdaļa no savstarpēji saistīta vesuma.

LIKUMDOŠANA PAR KLIMATA AIZSARDZĪBAS TIESĪBĀM KĀ CILVĒKTIESĪBĀM



- KONVENCIJA PAR BIOLOĢISKO DAUDZVEIDĪBU PIENĒMTA RIODEŽANEIRO 1992. GADĀ
- Eiropas Parlamenta 2020. gada 16. janvāra rezolūcija par Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konferences 15. sesiju (COP15)
- 2015. gada 25. SEPTEMBRĪ ANO Ģenerālajā asamblejā pieņēmtā rezolūcija “Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam” un ilgtspējīgas attīstības mērķi.
- ANO Cilvēktiesību padomes 2019. gada 12. jūlija Rezolūcija 41/21 par cilvēktiesībām un klimatu konstatē klimata pārmaiņu nepārtrauktu ietekmi uz saldūdens resursu, ekosistēmu un dzīvnieku degradāciju, kas savukārt traucē efektīvi īstenot cilvēktiesības, tostarp tiesības uz dzīvību, pārtiku, tīru dzeramo ūdeni, sanitārajiem pakalpojumiem, veselību, mājokli, pašnoteikšanos, darbu un attīstību.

ANO Augstā komisāre cilvēktiesību jautājumos Mišela Bašelē, atklājot ANO Cilvēktiesību padomes 48. sesiju, atzīmēja:



"Droša, tīra, veselīga un ilgtspējīga vide ir cilvēka dzīves pamats. Taču mūsdienās cilvēku rīcības un necilvēcīgas bezdarbības dēļ planētas krīze, kas saistīta ar klimata pārmaiņām, vides piesārņojumu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, nopietni un tieši ietekmē plašu cilvēktiesību klāstu, tostarp tiesības uz pārtiku, ūdeni, izglītību, mājokli, veselību, attīstību un pat dzīvību."



ANO Augstā komisāre cilvēktiesību jautājumos Mišela Bašelē, atklājot ANO Cilvēktiesību padomes 48. sesiju, atzīmēja:



(...) "Tik nozīmīgas un ietekmīgas prognozes nevar ignorēt neviens lēmumu pieņēmējs nekur. Tām būs domino veida ekonomiskas, sociālas, kultūras un politiskas sekas, kas ietekmēs ikvienu pasaules valsti. Pasaules trīskāršās ekoloģiskās krīzes risināšana ir humanitārs imperatīvs, cilvēktiesību imperatīvs, miera veidošanas imperatīvs un attīstības imperatīvs."



Apvienoto nāciju Cilvēktiesību padome atzina, ka tiesības dzīvot veselīgā vidē ir cilvēktiesības.

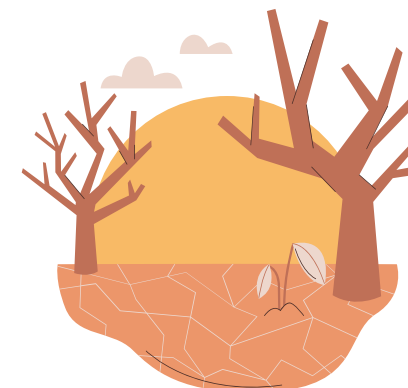
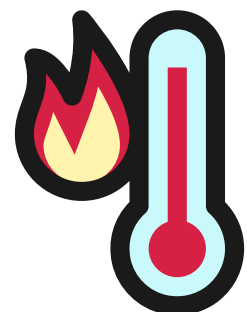
Diskusija ilga 30 gadus!

Pirmo reizi tas tika apspriests 1990. gados: ka tiesības dzīvot veselīgā vidē ir jāatzīst par universālām cilvēktiesībām. Tomēr diskusijā ir daudz kritisku viedokļu. pirmām kārtām no to valstu puses, kuras – tāpat kā četras, kas balsoja pret (Krievija, Indija, Ķīna un Japāna) – baidījās no pārmaiņu juridiskajām un ekonomiskajām sekām.

Pasaules veselības organizācija lēš, ka katru gadu vides piesārņojuma dēļ mirst aptuveni 13,7 miljoni cilvēku. Iemesli ir smogs un kaitīgu ķīmisko vielu iedarbība. Tas ir gandrīz 25% no visiem pasaulē reģistrētajiem nāves gadījumiem.

FAKTI PAR KLIMATA PĀRMAIŅU IETEKMI UZ CILVĒKTIESĪBĀM

- "Lancet countdown" ziņojums liecina par pieaugošu neaizsargātības pret karstuma viļņiem problēmu visās pasaules valstīs. Dati liecina, ka problēma galvenokārt skar valstis ar augstu un ļoti augstu tautas attīstības indeksu (HDI) valstīm ar strauji novecojošu sabiedrību, vecāka gadagājuma cilvēki (vecāki par 65 gadiem), cilvēki ar hroniskām slimībām un bērni (līdz 1 gada vecumam), kas visbiežāk cieš no karstuma viļņiem.
- Saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ziņojumu pie sasilšanas par 2°C no 800 miljoniem līdz 3 miljardiem cilvēku sausuma dēļ piedzīvos hronisku ūdens trūkumu. Tās arī ir klimata pārmaiņu sekas.
- Saskaņā ar Pasaules bankas prognozēm, līdz 2050. gadam savas mājas pametīs 216 miljoni cilvēku. Tiek prognozēts, ka migrācija vissmagāk skars Subsahāras Āfriku (86 miljoni cilvēku), Klusā okeāna austrumu daļu (49 miljoni cilvēku) un Dienvidāziju (40 miljoni cilvēku)..



FAKTI PAR KLIMATA PĀRMAIŅU IETEKMI UZ CILVĒKTIESĪBĀM

- Apvienoto Nāciju organizācija uzsver, ka klimata pārmaiņu ietekme var pasliktināt pašreizējo bēgļu dzīves apstākļus un atgriešanās iespējas. Citstarp to izraisa pieaugošais ekstremālo laikapstākļu skaits, sausums, pārtuksnešošanās un jūras līmeņa celšanās. Rezultātā samazinās dzīvojamā platība, dzeramā ūdens pieejamība un iegūtā raža. Piemēram, valstis, kuras jau ir pakļautas migrācijas procesu pieaugumam, ir Čada, Kamerūna un Nigērija.
- Saskaņā ar ANO bēgļu aģentūras ziņojumu 2020. gadā 95% no visiem ar bruņotiem konfliktiem saistītajiem bēgļiem atradās apgabalos, kas pakļauti klimata pārmaiņām un ekstremāliem laikapstākļiem.
- 2018. gada 8. oktobrī Starptautiskā klimata pārmaiņu ekspertu grupa (IPCC) publicēja īpašu ziņojumu, kas veltīts globālās sasilšanas pieaugumam par 1,5 °C, salīdzinot ar pirmsindustriālo laikmetu. Ziņojums ir viens no svarīgākajiem zinātniskajiem novērtējumiem, ko IPCC veikusi grupas trešajā darbības gadā.



KLIMATA PĀRMAIŅAS UN MIGRĀCIJA, BRUŅOTI KONFLIKTI UN BĒRNU TIESĪBAS

Līdz 2050. gadam savas mājas pametīs 216 miljoni cilvēku!



- Saskaņā ar Pasaules bankas datiem līdz 2050. gadam prom no savām valstīm pārcelsies 216 miljoni cilvēku no sešiem reģioniem. Tas ir tikpat, cik būtu, ja visi Brazīlijas iedzīvotāji pamestu savas mājas..
- **Papildus ekonomiskajiem, politiskajiem un sociālajiem faktoriem klimata pārmaiņas sāk spēlēt nozīmīgu lomu globālajā migrācijā.** Pašlaik visneaizsargātākās pret klimata pārmaiņām (un ar to saistītajām dzīvības briesmām) ir politiski ārkārtīgi nestabilas un bruņotiem konfliktiem pakļautas teritorijas, piemēram, Čada. In 2020 95% of all conflict-related refugees were in areas vulnerable to climate change and extreme weather conditions.
- **UNICEF uzsver, ka globālās klimata pārmaiņas ir nopietns izaicinājums bērnu tiesībām, dzīves līmenim un drošībai.** Tiek lēsts, ka miljards bērnu pasaulē (apmēram puse) ir ārkārtīgi pakļauti klimata pārmaiņu negatīvajām sekām. Pašlaik trīs gadus veci bērni izaugs, piedzīvojot ekstremālus laikapstākļus un pazeminātos dzīves apstākļos daudzos pasaules reģionos.

Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ziņojums

Ziņojums tika publicēts 2022. gadā, un tajā izvērtēti nākotnes draudi valstīm ne tikai pašu klimata pārmaiņu, bet arī citu notiekošo parādību kontekstā..

Tie ietver:

- **bioloģiskās daudzveidības samazināšanās,**
- **pārmērīgs patēriņš,**
- **urbanizācija,**
- **dabas teritoriju iznīcināšana.**



IPCC ZIŅOJUMA GALVENIE SECINĀJUMI



- Gandrīz puse zemes iedzīvotāju dzīvo reģionos, kurus ļoti apdraud klimata pārmaiņas.
- Nevienlīdzība globālās sasilšanas seku piedzīvošanā izriet ne tikai no vietējā klimata, bet arī no vēsturiskās un pašreizējās nevienlīdzības, kas ir arī koloniālisma rezultāts.
- Reģionos nevienlīdzīgi sadalītie draudi visvairāk skar neaizsargātās sociālās grupas, piemēram, cilvēkus ar zemiem ienākumiem.
- Iespējas pielāgoties klimata pārmaiņām samazināsies līdz ar progresējošu sasilšanu.
- Pilsoniskā sabiedrība ir vērtīgs atbalsts, lai pielāgotos klimata pārmaiņu ietekmei. No vienas puses, pielāgošanās virzās uz priekšu, taču priekšroka tiek dota īstermiņa risinājumiem. Taču, no otras puses, ir nepieciešamas sistēmas izmaiņas, kas tiek īstenotas sociāli taisnīgā veidā, izturoties pret pilsoņiem nediskriminējošā veidā un darbojoties saskaņā ar solidaritātes principiem un rūpēm par kopējo labumu.
- Uzmanība tika vērsta arī uz sociālās un ekonomiskās nevienlīdzības palielināšanos, kas palielina marginalizēto grupu neaizsargātību. Draudi kļūst sarežģītāki un grūtāk pārvaldāmi. Tas ir tāpēc, ka dabiskie riski un antropogēnais spiediens (ko izraisa, piemēram, urbanizācija) - virza viens otru.



UNESCO PAR KLIMATA IZGLĪTĪBU

- Izglītībai par klimata pārmaiņām jābūt katras valsts mācību programmu pamatā
- Valstīs, kuras rada lielāku piesārņojumu, jābūt lielākam uzsvaram uz izglītību par klimata pārmaiņām
- Izglītošana par klimata pārmaiņām būtu jāiekļauj katrā izglītības posmā. Skolotājiem ir jābūt pienācīgi sagatavotiem mācīt par klimata pārmaiņām.
- Mācībām par klimata pārmaiņām jāklūst par būtisku valsts mācību programmu un noteikumu sastāvdaļu. Izglītības un vides ministrijām ir jāsadarbojas izglītības jomā par klimata pārmaiņām.
- Reģioni, kas ir visneaizsargātākie pret klimata pārmaiņām, veicina sabiedrības informētību par šo tēmu, turpretim vismazākā iesaistīšanās reģistrēta reģionos, kas ir galvenie kaitīgo vielu emitētāji.

DOCC
DON'T CALL IT CHANGE



ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN CILVĒKTIESĪBAS



ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN CILVĒKTIESĪBAS

- **Ilgospējīgas attīstības mērķi ir aicinājums uz rīcību visām valstīm** – nabadzīgām, bagātām un vidējiem ienākumiem, lai veicinātu labklājību, vienlaikus aizsargājot planētu. Mērķi uzsver, ka nabadzības izbeigšanai ir jāiet roku rokā ar stratēģijām, kas veido ekonomisko izaugsmi un risina dažādas sociālās vajadzības, tostarp izglītības kvalitāti, veselības aizsardzību, sociālo aizsardzību un darba iespējas, vienlaikus risinot klimata pārmaiņas un vides aizsardzību.
- **Ilgospējīgas attīstības mērķi ir universāls aicinājums rīkoties, lai izbeigtu nabadzību, aizsargātu planētu un uzlabotu ikviena dzīvi un izredzes visur.** Visas ANO dalībvalstis 2015. gadā pieņēma 17 mērķus kā daļu no Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam, kurā bija noteikts 15 gadu plāns mērķu sasniegšanai.
- **Šobrīd daudzviet tiek panākts progress,** taču kopumā darbība mērķu sasniegšanai vēl nevirzās vajadzīgajā ātrumā vai mērogā. 2024. gadam ir jāiesaistās vērienīgas darbības desmit gadu garumā, lai sasniegtu mērķus līdz 2030. gadam.



Paldies par uzmanību!

